

Byggnadsminnesförklaring av Lejonströmsbron över Skellefteälven mellan Prästbordet och Sunnanå i Skellefteå stad, Skellefteå kommun.
Västerbottens län, Väg 5306, Broläggarnr AC 5306-1
(4 bilagor)

Beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 3 kap 1 § lagen (1988:950) om kulturminnen m m (KML) Lejonströmsbron i Skellefteå landsförsamling för byggnadsminne.

Byggnadsminnesförklaringen omfattar Lejonströmsbron samt omkringliggande område, markerat med röd linje på bifogade karta (bilaga 2)

Länsstyrelsen meddelar enligt 3 kap 2 § samma lag följande skydds-föreskrifter:

- Bron får inte rivas eller flyttas.
- Bron får inte byggas om eller på annat sätt förändras vare sig till sitt ytre eller till sin konstruktion.
- Inga ytterligare konstruktioner eller arrangemang får uppföras på eller vidhäftas bron.

Underhåll och nyttjande av bron

- Bron skall underhållas så att den inte förfaller. Vård och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar. Äldre oskadade delar får inte utbytas. Skadade delar får ersättas med nya av motsvarande utförande.
- Inför underhåll och reparationer skall samråd ske med Skellefteå museum. Länsstyrelsen eller den Länsstyrelsen utser. Arbetena skall dokumenteras av Skellefteå museum som också skall lämna rapport därom till Länsstyrelsen.
- Vid målning av trävirke skall äkta linoljefärg med en kulör som är baserad på pigmentet engelskt rött i en nyans som i Riksantikvarieämbetets provsamling linoljefärger 1990 betecknas 1 A-48 A användas. De bärande delarna kan även avfärgas med äkta Falu rödfärg.
- Trafik får inte ledas över bron i sådan utsträckning att konstruktionen, utöver slitskikt, tar skada.

Övrigt

Det område kring bron som avgränsas med streckprickad linje på karta tillhörande detta beslut skall hållas i vårdat skick. Inom detta område får inte heller företagas markgrepp, uppföras byggnadsverk eller placeras skyltar på sådant sätt att bron utseende och karaktär påverkas negativt.

Övriga bestämmelser

Med stöd av 3 kap 14 § KML kan Länsstyrelsen ge tillstånd till ändring av byggnadsminnet om det finns särskilda skäl.

Motivering

Den första bron på det gamla färjestället över Skellefteälven vid Lejonström togs i bruk 1737. Reparationer och förbättringar/förändringar finns dokumenterade i Rudolf Kolms "Lejonströmsbron i Skellefteå", Vägverket 1972. Bron har sedan tillkomsten förändrats och förlängts, men i sitt ursprungliga läge. Dagens bro visar huvudsakligen den utformning som bestämdes vid reparationer och byggnationer under 1860-70-talen. Skala, material, läge och broöverbyggnad har dock en äldre förankring. Brons kulturhistoriska värden, dess proportioner och material samt ursprungliga karaktär, tillsammans med dess centrala plats i den kulturhistoriskt värdefulla miljön av riksintresse kring Skellefteå landsförsamlings kyrka motiverar enligt Länsstyrelsens uppfattning att bron uppfyller kravet i 3 kap 1 § KML om att vara synnerligen märklig. Dessutom intar bron en viktig plats i medvetandet hos Skelleftebygdens invånare.

Bakgrund

Fråga om byggnadsminnesförklaring av Lejonströmsbron väcktes 25 oktober 1991 av _____, Skellefteå. Förslag till skyddsföreskrifter har upprättats och remitterats till berörda.

Brons ägare och förvaltare, Skellefteå kommun, kommunfullmäktige, har den 26 oktober 1993 accepterat föreslagna skyddsföreskrifter med undantag av att skyddsområdet fått för stor omfattning och skrivningen "på sikt bör trafiken begränsas till gång- och cykeltrafik". Ett önskemål är dessutom att färgen på bron ska vara av sådan kvalitet att den inte färgar av sig.

I föreliggande beslut har skyddsområdet begränsats samt skyddsföreskrifterna formulerats så att delar av bron som kan färga kläder kan målas med äkta linoljefärg i faluröd kulör.

Skellefteå kommun, kulturmämnden, har i sammanträde den 25 augusti 1993 inget att erinra mot föreslagna skyddsföreskrifter.

Riksantikvarieämbetet finner den 16 juni 1993 en byggnadsminnesförklaring väl motiverad och har inget att erinra mot förslaget till skyddsföreskrifter.

Länsstyrelsen anser att bronns kondition i relation till trafikmängd bör följas kontinuerligt. På sikt bör trafiken begränsas till gång- och cykeltrafik.

Hur detta beslut kan överklagas till kammarrätten, se bilaga.

Göran Theolin
Länsråd

Jan Sundström
Btr länsantikvarie

Bilagor

Byggnadsbeskrivning (bilaga 1)
Karta (bilaga 2)
Fotografier (bilaga 3)
Hur man överklagar (bilaga 4)

Kopia till

Riksantikvarieämbetet
Skellefteå kommun
Byggnadsnämnden
Gatukontoret
Kulturnämnden
Stadsbyggnadskontoret
Skellefteå museum
Västerbottens museum

Riksantikvarieämbetet (efter laga kraft)
KME

Byggnadsbeskrivning

Lejonströmsbron är i dag en 207,5 m lång spännverksbro av trä med 5 m fri bredd. Även räcken och brobana är av trä. Bron vilar på åtta bropelare av stenmurverk, varav två ligger på land. Södra landfästet består av en stenfylld timmerkista medan det norra är av sten i bruksmur.

Efter beslut den 4 mars 1735 i Skellefteå tingslags häradsrätt om att bygga en bro över Skellefte älv intill Skellefteå landskyrka kunde den s k Lejonströmsbron tas i bruk 1737. Bron hade föregåtts av ett färjeställe som nämns för första gången 1574, men funnits långt dessförinnan. Bron byggdes och bekostades av hemmansägare i bygden. När den stod färdig var den 267 m lång och byggd på 10 stenkistor.

År 1755 skadades bron av isgång och vid vårfloden 1772 eller 1773 förstördes den helt. Efter två år var den uppbyggd igen med 12 stenkistor. År 1838 företogs en stor reparation. Vid ombyggnader under 1860-70-talen utfördes omfattande utbyten och reparationer varvid tillkom hängverk i de sju största spannen. Vid detta tillfälle omgjordes också de träkistor som bar bron till bropelare av stenmurverk.

År 1895 övertog Skellefteå tingslags väghållningsdistrikt underhållet eftersom det var mycket betungande för allmogen.

Med anledning av tillkomsten av ny bro över älven vid Skellefteå stad blev Lejonströmsbron avlyst för allmän trafik 1914 och övertogs av Skellefteå socken. Bron förföll men reparerades 1929-30 och avkortades då genom att fem spann på södra sidan ersattes av en jordbank. Därigenom fick bron sin nuvarande längd. Bron övertogs till allmänt underhåll 1932 av väghållningsskyldiga inom Skellefteå tingslag. År 1936 utfördes förstärknings- och reparationsarbeten. Restaureringsarbeten utfördes på nytt 1959-60 och 1962 varvid samtliga 14 hängverk byttes ut och överarmsstängerna försågs med tak av bräder. Virket i spännverken förnyades delvis, liksom ett antal bärbjälkar. Nya tvärgående syllar lades in och nya räcken uppsattes på bron som sedan målades med träskyddsfärg. Sex bropelare ersattes med nya som grundlades på större djup. Detaljerade uppgifter om vad de olika åtgärderna avsåg finns i "Lejonströmsbron i Skellefteå" av Rudolf Kolm, Statens vägverk 1970. År 1967 överfördes underhållsskyldigheten på Skellefteå stad.

Bron är upplåten för allmän trafik med lättare fordon.

Rovön

Kyrkoviemen

Lejonströmsbron

Lustholmen

Skellefte älv

Lejonströmsvägen

Byggnadsminne
Lejonströmsbron
Skellefteå stad

— — — — — Gräns för skyddsområde
kring byggnadsminne

0 10 20 30 40 50 60 Meter